

de neštedimice daruje takvim iskustvom — i mnogi ljudi nemaju mogućnost takvog »praznjenja«, kakvo pisanje, u suštini, ipak predstavlja.

Da li imaš predstavu o svom čitaocu? Kakav je on, ili kakav bi mogao (ili trebao) da bude?

Odgovoriću iskreno: nemam predstavu o svom čitaocu. I ne razmišljam mnogo o tome, o toj mogućnosti da ono što ja napišem neko čita. Verovatno je to zbog toga što me oduvek mnogo više zaokupljao odnos između mene samog i reči koje čine pesmu.

Sećam se prve napisane pesme. Imao sam osam ili devet godina kada sam je napisao. Sećam se i grozničavog uzbuđenja koje je pratilo pisanje, i onog osećanja radosti i začudenosti koje sam osetio kada sam pesmu zapisao. Bio sam zapanjen time da reči, obične reči koje sam bio slušao svuda oko sebe, u porodici, od drugova, da one, tu na papiru, postaju nešto posebno, da stvaraju neka nova značenja, štavije, da im ja dajem ta značenja. Eto, i danas, dvadeset godina posle te pesme, isto sam tako začuden i zapitan nad svakom svojom (i ne samo svojom, naravno) pesmom. Fasciniran sam tom mogućnošću beskrajnog preoblikovanja sveta uz pomoć reči. Valjda zato o čitaocu nikad nisam nešto naročito razmišljao.

Mada, istini za volju, sam čin davanja stihova u štampu, podrazumeva potrebu, makar i podvesnu, da te reči i ti stihovi dođu i do nekog drugog. Ta potreba postoji i u meni. Ako ni na koga drugog, pisac uvek računa na onog čuvenog »idealnog čitaoca«. Bez toga, verovatno, ne bi ni bilo pisanja. Mislim, bez potrebe da se određena iskustva sa nekim dele.

Šta ti znači, u jednom takvom slučaju, nagrada za poeziju?

Ova nagrada za mene ima specifično krajnje lično značenje, jer sam vezan za mesto čije ime nagrada nosi. Ja bih mogao da ponovim Brankove stihove:

»Oj, Karlovci mesto moje drago
Ko detence došao sam amo«

jer sam prvih šest godina svog života proveo upravo tu, u Sremskim Karlovcima, i taj ambijent — Dvorska bašta, Stražilovo, karlovačke poljane, tu gde »igra beše jedino mi blago« — ostavio je značajnog traga u mojoj duši, kako to i inače biva sa utiscima iz detinjstva. Mislim da je za pesnika dobro ako ima izgrađen most prema vlastitom detinjstvu, a ja sam činim određene pokušaje u tom smislu. Ova nagrada je došla kao neka vrsta dodatnog podstreka tim pokušajima.

Jezik, kao nepremostiv prostor ambivalencije?

Jezik, nema sumnje, poznaje veliki broj ambivalentnosti. Pomeću bih samo jednu, jer sam nju osećao tokom pisanja većine pesama svoje druge zbirke. Ambivalentnost se tiče sledećeg. Jezik je moćno, bogato i raznovrsno sredstvo, koje opštenje među ljudima čini punijim i sadržajnijim. Za jezik se, uostalom, ističe da predstavlja glavnu tačku u razlikovanju čoveka od životinje. No, jezik u isto vreme jeste i struktura

u najvećoj mogućoj meri zavisna od razuma, i omeđena, na neki način, njegovim horizontom. Jezik, kao takav, osiromašuje opštenje među ljudima, tačnije, svodi mogućnost tog opštenja u određene verbalne kalupe, koji čoveka uporno i beznažno priključuju samo za tu jednu, racionalnu ravan. Sa te strane posmatran, jezik ne predstavlja prednost, i životinje, u tom slučaju, imaju mogućnost za savršeniji, puniji, odnosno, direktniji kontakt među sobom. Nema sumnje da je čoveku umrtvljen instinkt, da je civilizacija uspravala nagonski deo njegove prirode; isto je tako izvesno da se jezik u tom procesu »pripitomljavanja čoveka« nije držao po strani.

»Jezik je jedna velika suvišnost«. Helderlin je ovu ambivalentnost osećao na jedan duboko ličan i bolan način.

Ova ista ambivalentnost odlikuje i pesništvo, budući da se ono otelovljuje u jeziku. Možda upravo to i čini značaj poezije, to da ona, s jedne strane, bogati i razvija jezik u kom nastaje, proširuje njegove izražajne mogućnosti, a s druge strane, pokušava da probudi tu neracionalnu, nagonsku silu, koja je zaspala u jeziku.

San i buđenje. Bdenje. Koliko su to za tebe kreativna stanja? I uopšte, koja su stanja za tebe kreativna, mislim u pesničkom smeru?

— Koliko mogu da osetim, ovo pitanje u sebi sadrži i aluziju na naslov moje druge zbirke, pa ću i pokušati na njega da odgovorim upravo iz ugla te zbirke.

Buđenje jeste oblik pada. Čovek se budi u život, u trošno i smrtno telo, u razum, i u jezik. Od trenutka kad shvati da to buđenje jeste neka vrsta sudskog procesa otvorenog u njegovoj svesti, čovek počinje da sa čežnjom gleda ka stanju sna, pijanstva, zanosa, ludila, pa i smrti — jer u njima vidi suprotnost stanju u kojem se zatekao, u njima sluti večnost, iz koje je probuđen. Otkriva, potom, maštu, i ona mu pomaže da i u ovoj probuđenosti, i u svakom pojedinom bdenju i nespavanju, bude na tragu te svoje slutnje.

Nadam se da sam ovom pričicom odgovorio i na tvoje pitanje.

Da li si imao problema sa objavljivanjem svojih pesničkih tekstova i gotovih rukopisa?

Imao sam, ali ne mislim da su to pravi problemi. Ako ništa drugo, čovek tako može da vidi da li zaista veruje u to što radi. Ako vam rukopis odbije nekoliko izdavača, doživite čak i podsmešljiv pogled okoline, a i dalje grozničavo verujete u to da to što pišete ima neku vrednost — onda to svedoči barem o postojanju stvaralačke energije. A rukopisi ipak nadu put do izdavača. Da budemo iskreni, danas i nije tako teško objaviti knjigu, što ima svojih dobrih i loših strana.

Novi rukopisi, nova traganja, možeš li nam reći u kom su pravcu?

Malo sam sujeveren. Uvek kad sam nešto unapred rekao, to bi se posle, po pravilu, izjalovilo. Zato sam i prestao to da činim. Mogu da kažem to da me u poslednje vreme dosta privlači prevodjenje. Osim što je zanimljiv posao, čini mi se i dobrom pesničkom vežbom.

*Razgovor vodio:
Zoran Đerić*

odlaženje

miroslav kirin

SAN, ŽUDNJA

Nema te u mojim snovima. Već danima. Ne znam zašto. Znam samo to da ti to ne želim reći. Ne želim da to saznaš. Pribojavam se trenutka u kojem bih se mogao odati i reći ti da te više ne sanjam. Pribojavam se svakog tvog slijedećeg pitanja. Pribojavam se sna u kojem ću te sanjati, a zatim se preplašen probuditi, ako je tačno to da se sanja samo ono za čim se žudi, a čega, u stvari, nema.

VRAĆANJE, STVARI

Vratiti sve stvari. Po mogućnosti sve. Ne zadržati ništa što bi ga podsjećalo na nju. Pisma, knjige s posvetom, košulje koje mu je sašila, hlače koje je krpala, dugmad koju je prišivala, ručkove koje je za njega pripremala, odlaske u krevet, poslije ručka, odlaske u kino i na koncerte, naveče, ljetovanja, putovanja u inozemstvo, putovanja, odlaženje. . . Sve stvari vratiti. To neće tako lako ići. Zapravo, uopće neće ići. Ali ipak, sve stvari vratiti. Sve! Sve!

OSJEĆATI, OSJEĆATI

Osjećati se zbunjeno i prisebno. U isti čas. Osjećati pitanja koja pljušte sa svih strana, Osjećati odgovore koji guše. Kamo sad? Što sad? Osjećati kako asfalt popušta pod pritiskom noge. Osjećati kako noga lagano, lagano tone, propada. Kako cijelo telo tone, prōpada. Nestaje. Osjećati. Uglavnom (nešto) osjećati.

PISMO, SUMNJA

Napisala je pismo
željeći njime iskazati baš sve,
sve ono što je šutjela, ili prešućivala.
Sve je rekla, ili je barem sve pokušala
reći; sitne i velike boli, sve one
osjećaje koje se u pravom trenutku nisu
mogli oblikovati u prave riječi.
Još jednom je pročitala pismo, i zastala.
Da li te riječi zaista izražavaju osjećaje
koje je tada imala?
Da li je to zaista ona u tim riječima?
Da li je to zaista njeno mišljenje, njen stav?
Da li će se on uspjeti u tome prepoznati?
Da li će uopće reagirati na njene riječi?
Ima li uopće smisla da šalje to pismo?
Što da čini s tim riječima?
Što da čini s tim osjećajima?
Što da čini s tim pismom?
Što da čini?

PROMATRAČ, UHODA

Uvijek nas netko slijedi, promatra,
usitnjava naš prostor disanja, dodiruje
našu kožu, naša oznojena tijela,
čini nespretne pokrete
i time nas upozorava na svoje prisustvo,
miješa se u naš, i inače nesavršen govor,
uvodi pometnju, nespokoj,
razmiče prostore između riječi
koje izgovaramo: riječi koje prešućujemo,
i sve smo, tako, dalji i dalji,
čini se da nas više ništa neće spriječiti
da se i dokraja rastanemo,
da zauvijek izgubimo vezu jedno s drugim,
da sve postane *jedan prostor između*,
a zatim se on, taj netko, milo osmijehne,
primi nas oboje za ruke, spoji,
i mi tada znamo da je to bilo
tek samo jedno obično iskušenje,
koje gotovo poljuljalo
naš mali svijet.